

організації змагань, прийнято вважати розпорядження старогрецьких царів про проведення Олімпійських ігор. Як правило, в цих актах містилися норми про припинення військових дій на час проведення спортивних змагань, про допуск до участі в змаганнях повноправних жителів Греції, не викритих в здійсненні злочинів, про спеціальну фізичну підготовку перед Олімпійськими іграми, а також про клятву Зевсові по дотриманню правил чесної гри.

Таким чином, історично організація проведення спортивного змагання привела до необхідності створення конкретних правил підготовки, проведення і участі в такому спортивному змаганні, які можуть розглядатися в якості джерел спортивного права [16].

Представляється, що схемний процес формування спортивного права можна представити таким чином:

1. Люди починають змагання між собою в певних вправах, починає формуватися певний вид спорту. Створюються організації, що здійснюють проведення спортивного змагання в певному виді спорту, які розробляють акти (регламенти, положення, правила і так далі), що регулюють порядок підготовки, проведення, участі в спортивному змаганні.

2. Спортивні змагання починають проводитися між спортсменами, спортивними організаціями різних держав. Починають створюватися міжнародні спортивні організації, які розробляють і затверджують єдині правила цього виду спорту, створюють документальну основу порядку організації спортивних змагань.

3. Міжнародні спортивні організації, що представляють різні види спорту, в процесі свого розвитку починають уніфікувати свої внутрішні акти з актами інших міжнародних спортивних організацій, поступово виробляючи єдині стандарти у сфері спорту з окремих питань (наприклад, відносно встановлення і зміни статусу спортсменів і спортивних клубів, спортивних організацій, дотримання правил чесної

гри, заборони використання допінга, порядку вирішення суперечок, що виникають із спортивних правовідносин). На цьому етапі формується так зване м'яке спортивне право [5].

Необхідно також відмітити, що певний вплив на акти міжнародних спортивних організацій і розвиток спортивного права в цілому робить практика розгляду спортивних суперечок міжнародними судами загальної і спеціальної юрисдикції.

4. Норм, вироблених міжнародними спортивними організаціями, признаються і починають застосовуватися в державах, що спричиняє за собою прийняття нормативних правових актів, що регулюють спортивні правовідносини на державному рівні.

5. Держави об'єднують свої зусилля із уніфікації найбільш проблемних областей розвитку спорту на міжнародному рівні за допомогою розробки і підписання міжнародних договорів як двостороннього, так і багатостороннього характеру. На останніх етапах спостерігається процес формування національного і міжнародного спортивного права [5].

У правовій доктрині вироблені багато підходів до визначення спортивного права. Так, наприклад, Алексеев С.В. вважає, що спортивне право в якості відособленої групи норм національного права може розглядатися як комплексну освіту, в якій шляхом введення загальних понять, інститутів, прийомів і принципів регулювання об'єднується різномірний нормативний матеріал [4].

Беларуський науковець Каменков В.С. вказує на те, що до розуміння сенсу спортивного права можна підійти з двох сторін. У вузькому сенсі спортивне право - це усе норми права, регламентуючі правовідносини, що виникають при підготовці спортсменів, участі їх і інших осіб в організації і проведенні спортивних змагань. У широкому сенсі спортивне право охоплюватиме усі правові норми, регулюючі схожі правовідносини з різних галузей права і законодавства (цивільного, гос-

Вважається, що спортивне право є самостійною галуззю національного права, яка регулює взаємовідносини у сфері фізичного виховання і професійного спорту. Вона знаходиться на збігу адміністративного, господарського, цивільного, трудового, кримінального, фінансового права. Звідси, виникають труднощі в його виділенні. Крім того, норми спортивного права не систематизовані, що породжує всілякі колізії на практиці і підвищує актуальність для науки.

Підтвердженням існування спортивного права як окремих галузі права, являється наявність відповідних суб'єктів, таких як: спортсмени і спортивні організації, компанії, що спеціалізуються у сфері спорту, спортивні телевізійні і радіомовні канали, спонсори, агенти, виробники спортивних товарів тощо. Між позначеними суб'єктами спортивного права можуть виникати особливі, властиві спортивному праву, правовідносини, до яких відносяться: регулювання податкових стосунків у сфері спорту; правове регулювання професійного спорту; правове регулювання сфери студентського спорту; фізична культура і фізичне виховання; організаційно-правові основи державного управління фізичною культурою і спортом; правове регулювання дитячо-юнацького спорту; правові аспекти організації і проведення спортивних змагань; право інтелектуальної власності у сфері спортивної діяльності; правове забезпечення громадських фізкультурно-спортивних об'єднань; правовий статус спортсменів, тренерів і інших учасників спортивної діяльності.

Крім того, спортивне право має ряд власних особливостей, серед яких законодавчо встановлені санкції, властивих виключно цій сфері. Акцентується увага на ще одну особливість спортивного права, а саме, спори, що виникають в цій сфері. Їх умовно можна розділити на чотири групи. По-перше, це спори, що стосуються виключно комерційної сторони правовідносин у сфері

спорту. По-друге, це спори між спортсменами і спортивними організаціями, пов'язані з питаннями найму і працевлаштування спортсменів. По-третє, - спори між спортивними організаціями по розподілу між ними функцій і повноважень. По-четверте, це спори по дисциплінарних санкцій, застосованих спортивними організаціями до своїх членів і учасників.

Необхідність в рішенні таких спортивних конфліктів і непорозумінь існує вже сьогодні, тому виникає потреба у вивченні нормативно-правових актів, що регулюють правовідносини у сфері фізичного виховання і спорту.

Враховуючи вищевикладене можна визначити спортивне право за законодавством України. Так, спортивне право - комплексна галузь права, що має своїм предметом громадські відношення з приводу організації і розвитку фізичної культури і спорту, а також що складаються в процесі організації і проведення змагань.

У запропонованій статті надається загальна характеристика спортивного права як самостійної галузі права. Наголошується, що постійний розвиток спорту в Україні, зумовлює необхідність удосконалення та кодифікації законодавства, яким регулюються спортивні правовідносини. Звертається увага на те, що нормативно-правові акти країн ЄС є комплексними актами, які вельми детально регулюють питання правового статусу суб'єктів спортивних правовідносин, спортивної підготовки та освіти в галузі фізичної культури і спорту, захисту здоров'я спортсменів і протидії вживанню допінгу, організації занять спортом, обов'язків, пов'язаних із спортивною діяльністю, порядку проведення спортивних заходів і їхнього висвітлення в засобах масової інформації, фінансування і державної підтримки спорту (особливо – масового спорту і спорту вищих досягнень), правопорушень в галузі

спорту і відповідальності за їх здійснення.

Українське законодавство, своєю чергою, також регламентує права громадян у сфері фізичної культури і спорту, засади державної політики та управління у цій сфері. Чинні норми регулюють лише загальні стани і їх практично неможливо застосувати в конкретних випадках на практиці. Враховуючи низку проблем, існуючих в українському спорті, визначеного законодавчого врегулювання, недостатньо, а окремі положення нормативно-правових актів вимагають перегляду і істотного доопрацювання.

Надається загальне визначення спортивного права як комплексної галузі права, що має своїм предметом суспільні відносини з приводу організації і розвитку фізичної культури і спорту, а також що складаються в процесі організації і проведення змагань.

Ключові слова: спорт, спортивне право, спортивні змагання, суб'єкти спортивного права, спортивні організації, спортсмени, фізична культура.

Barsukova T. SOME ISSUES OF DEFINITION OF SPORTS LAW UNDER THE LEGISLATION OF UKRAINE

The proposed article provides a general description of sports law as an independent area of law. It is emphasized that the constant development of sports in Ukraine, necessitates the improvement and codification of the legislation governing sports relations. Attention is drawn to the fact that EU legal acts are complex acts that regulate in detail the legal status of subjects of sports relations, sports training and education in the field of physical culture and sports, protection of the health of athletes and combating doping, organization of sports, responsibilities related to sports activities, the order of conducting

sports events and their coverage in the media, financing and state support for sports (especially - mass sports Sport highest achievements) offenses in the field of sports and responsibility for their implementation.

The Ukrainian legislation, in turn, also regulates the rights of citizens in the field of physical culture and sports, the principles of state policy and governance in this sphere. The current rules regulate only general conditions and are practically impossible to apply in specific cases in practice. Given the number of problems that exist in Ukrainian sport, certain legislative regulation is not enough, and certain provisions of regulations require revision and substantial revision.

There is a general definition of sports law as a complex branch of law, which has as its object social relations concerning the organization and development of physical culture and sports, as well as those formed in the process of organizing and conducting competitions.

Key words: sports, sports law, sports competitions, subjects of sports law, sports organizations, athletes, physical culture.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Про фізичну культуру і спорт: Закон України 24 грудня 1993 року № 3808-XI. Відомості Верховної Ради України., 1994, № 14, ст.80.

3. Про Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту : Указ Президента України (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1505/2005 (1505/2005) від 21.10.2005 // URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1148%2F2004>.

4. Алексеев, С.В. Спортивное право России. Правовые основы физической культуры и спорта: учеб. для вузов / под ред. д.ю.н., проф. П.В.Крашенинникова. - М.: ЮНИТИ-ДАНА: Закон и право, 2007. - С. 148 - 158.

5. Бордюгова Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Г. Ю. Бордюгова. – К, 2009. – 19 с.
6. Каменков, В.С. Национальное спортивное право Беларуси: понятие, реалии и перспективы // ИБ "КонсультантПлюс: Беларусь" [Электронный ресурс]. - Минск, 2013.
7. Кацуба Р. М. Місце спортивного права в системі права України: перспективи розвитку / Р. М. Кацуба // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 5. – С. 250–252.
8. Костюченко О. А. До питання формування національного спортивного законодавства / О. А. Костюченко // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – № 3(25). – С. 90–94.
9. Моргунов О. А. Поняття та система джерел спортивного права / О. А. Моргунов // Форум права. – 2011. – № 2. – С. 624–629.
10. Процик І. Термінологія спортивного права / І. Процик // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2010. – № 675. – С. 171–174.
11. Спортивне право України: навч. посіб. для студ. внз / А. М. Апаров; Київ. держ. акад. вод. трансп. ім. гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного. – К.: Істина, 2012. – 518 с.
12. Спортивне право України: сучасний стан і перспективи розвитку: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 19 жовтня 2018 року / За заг. ред. М. О. Ткалича – Запоріжжя: ЗНУ, 2018. – 76 с.
13. Спортивне право [Книга]: актуальні проблеми: монографія / [Є.О. Харитонов, О.І. Харитонова, Н.Ю. Голубева та ін.]; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". – Одеса: Юридична література, 2018. – 235, [3] с.
14. Харитонов Є.О. Спортивне право. Навчальний посібник // Харитонов Є.О. // - Одеса: Фенікс, 2019, - 330 с.
15. Чередник Р. В. Спорт як сфера правового регулювання: загальнотеоретичний аспект / Р. В. Чередник // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 60. – С. 556–562.
16. Юткин В. Индустрия спорта: правовые условия развития // URL: <http://www.bg-znanie.ru/article.php?nid=4843>.